

بررسی نقش تقویت ایمان در رابطه عاطفی زوجین و تحکیم خانواده

وابستگی سازمانی

نویسندگان

طلبه حوزه علمیه، فاطمیه (س) مشکین شهر، اردبیل، ایران

پینار صبوری *

چکیده

اطلاعات مقاله

ایمان، به‌عنوان باوری قلبی و التزام عملی به اصول معنوی و اخلاقی، نقش برجسته‌ای در زندگی فردی و اجتماعی دارد. تقویت ایمان به معنای گسترش عمق باورها و ترجمه آن‌ها به رفتارهای روزمره، می‌تواند منجر به بهبود کیفیت زندگی، کاهش تعارضات و ایجاد آرامش در روابط انسانی شود. در خانواده، ایمان نه تنها به‌عنوان پایه‌ای معنوی عمل می‌کند، بلکه عاملی است که باعث تقویت ارتباطات عاطفی میان زوجین و سایر اعضا می‌شود. هدف این مقاله بررسی تأثیر ایمان و باورهای دینی بر بهبود روابط عاطفی زوجین و استحکام بنیان خانواده است. مقاله تلاش می‌کند تا با تحلیل ابعاد مختلف ایمان و تأثیرات آن بر زندگی مشترک، نشان دهد چگونه ارزش‌های معنوی می‌توانند به کاهش تعارضات و افزایش هماهنگی میان زوجین کمک کنند. روش تحقیق به صورت توصیفی-تحلیلی انجام شده است. اطلاعات از طریق مطالعات کتابخانه‌ای، بررسی متون دینی و روان‌شناسی خانواده، و تحلیل تحقیقات پیشین گردآوری شده است. نتایج نشان می‌دهد که ایمان مشترک بین زوجین باعث افزایش اعتماد، صمیمیت و احترام متقابل می‌شود. فعالیت‌های مشترک معنوی مانند دعا، عبادت و مطالعه متون مذهبی، نقش مهمی در کاهش تعارضات و افزایش همدلی ایفا می‌کند. همچنین، خانواده‌هایی که از باورهای ایمانی قوی برخوردار هستند، در برابر چالش‌ها و مشکلات زندگی مقاوم‌تر عمل می‌کنند. در نتیجه، تقویت ایمان می‌تواند به‌عنوان راهکاری اساسی برای تحکیم روابط عاطفی و استحکام خانواده پیشنهاد شود. این پژوهش بر اهمیت آموزش مهارت‌های معنوی و دینی برای زوجین تأکید دارد.

نوع مقاله پژوهشی

صفحه ۴۰ - ۴۹

دوره ۱، شماره ۱

اطلاعات نویسنده مسئول

نویسنده مسئول پینار صبوری

کد ارکید ۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰

تلفن ۰۹۹۲۲۸۳۶۱۷۰

ایمیل mahdokhtsaboori@gmail.com

سابقه مقاله

تاریخ دریافت ۱۴۰۵/۰۴/۰۷

تاریخ ویرایش ۱۴۰۵/۰۴/۰۸

تاریخ پذیرش ۱۴۰۵/۰۴/۱۰

تاریخ انتشار ۱۴۰۵/۰۴/۱۷

روش پژوهش توصیفی تحلیلی

ایمان، زوج، رابطه عاطفی، تحکیم خانواده

واژگان کلیدی

توضیحات

کلیه حقوق این مقاله متعلق به نویسندگان می‌باشد.

خوانندگان این مجله، اجازه توزیع، ترکیب مجدد و تغییر جزئی را با ذکر منبع آن دارند.

نحوه استناد صبوری، پینار (۱۴۰۵)، «بررسی نقش تقویت ایمان در رابطه عاطفی زوجین و تحکیم خانواده»، فصلنامه علمی

فقه و حقوق در آموزش و پرورش، دوره ۱، شماره ۱، (بهار ۱۴۰۵)، صفحات ۴۰ - ۴۹

دهی

Investigating the Role of Strengthening Faith in Couples' Emotional Relationships & Strengthening the Family

Authors		Organizational Affiliation
Pinar Saboori*		Islamic Seminary Student, Fatimiyyah (Peace be upon her), Meshginshahr, Ardabil, Iran
Article Information		Abstract
Article Type	Research	Faith, as a heartfelt belief and practical commitment to spiritual and moral principles, plays a prominent role in individual and social life. Strengthening faith, which means expanding the depth of beliefs and translating them into everyday behaviors, can lead to improved quality of life, reduced conflicts, and created peace in human relationships. In the family, faith not only acts as a spiritual foundation, but also is a factor that strengthens emotional connections between couples and other members. The purpose of this article is to examine the effect of faith and religious beliefs on improving emotional relationships between couples and strengthening the foundation of the family. The article attempts to show how spiritual values can help reduce conflicts and increase harmony between couples by analyzing different dimensions of faith and its effects on living together. The research method was descriptive-analytical. Information was collected through library studies, reviewing religious and family psychology texts, and analyzing previous research. The results show that shared faith between couples increases trust, intimacy, and mutual respect. Shared spiritual activities such as prayer, worship, and reading religious texts play an important role in reducing conflicts and increasing empathy. Also, families with strong faith beliefs are more resilient to life's challenges and problems. As a result, strengthening faith can be suggested as a fundamental strategy for strengthening emotional relationships and strengthening the family. This research emphasizes the importance of teaching spiritual and religious skills to couples.
Pages	40 - 49	
Volume 1, Issue 1		
Corresponding Author's Info		
Corresponding Author's	Pinar Saboori	
ORCID	0000-0000-0000-0000	
Tell	09922836170	
Email	mahdokhtsaboori@gmail.com	
Article History		
Received	2026/06/28	
Revised	2026/06/29	
Accepted	2026/07/01	
Published Online	2026/07/12	
Research Method	Descriptive Analytical	
Keywords		<i>Faith, Couple, Emotional Relationship, Strengthening the Family</i>
Description		
<i>All rights to this article belong to the authors.</i>		
<i>Readers of this magazine are permitted to distribute, recombine, and modify the material with due acknowledgement of the source.</i>		
How to Cite This Article	Saboori, Pinar (2026), "Investigating the Role of Strengthening Faith in Couples' Emotional Relationships & Strengthening the Family" Quarterly Journal of Jurisprudence and Law in Education, Volume 1, Issue 1, (Spring 2026), pp. 40-49	

۱: مقدمه

ایمان، به‌عنوان یکی از ارکان مهم و اساسی در زندگی انسان، نقش برجسته‌ای در روابط فردی و اجتماعی دارد. در زمینه روابط خانوادگی، ایمان به خداوند و آموزه‌های دینی می‌تواند به‌عنوان یک عامل تقویت‌کننده برای حفظ سلامت روانی و ایجاد همبستگی میان اعضای خانواده عمل کند. وقتی ایمان در یک خانواده مستحکم باشد، این خانواده در برابر مشکلات و چالش‌های زندگی مقاوم‌تر است و اعضای آن از همدلی و تفاهم بیشتری برخوردارند. ایمان مشترک میان زوجین باعث تقویت روابط عاطفی و ایجاد فضای امن برای تربیت فرزندان می‌شود. در واقع، ایمان نه تنها در کاهش مشکلات عاطفی و روانی نقش مهمی دارد، بلکه به‌عنوان یک نیروی معنوی در هدایت رفتارها و تقویت اصول اخلاقی در زندگی روزمره تأثیرگذار است. تحقیقات مختلف نشان داده‌اند که خانواده‌های مذهبی معمولاً در مقایسه با خانواده‌هایی که از اصول دینی فاصله گرفته‌اند، از سطح بالاتری از رضایت زناشویی و تعاملات مثبت برخوردارند. در این خانواده‌ها، روابط زوجین معمولاً با محبت، احترام و فهم متقابل بیشتری همراه است، زیرا ایمان به خداوند باعث می‌شود که هر یک از اعضای خانواده در برابر مشکلات با صبر و بردباری بیشتری برخورد کنند و در حل تعارضات با دیدگاهی مشترک و آرام‌تر عمل نمایند. (قمی و یوسفی، ۱۳۹۵: ۵۵) علاوه بر این، نقش زن در خانواده اسلامی در تقویت بنیان‌های ایمان و اخلاقی بسیار کلیدی است. زن، به‌عنوان همسر و مادر، تأثیر زیادی بر رفتار و نگرش سایر اعضای خانواده دارد. زنانی که خود از باورهای ایمانی قوی برخوردارند، با رفتارهای الهام‌بخش و با تکیه بر آموزه‌های دینی، می‌توانند در تقویت ایمان و انتقال آن به فرزندان و همسرانشان نقش مؤثری ایفا کنند. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که زنانی که در خانواده خود به آموزش اصول اخلاقی و معنوی می‌پردازند، توانسته‌اند به‌طور مؤثری زمینه‌ساز شکل‌گیری خانواده‌ای متعهد به ارزش‌های دینی و اخلاقی باشند. (محمدی، ۱۳۹۷: ۸۱) این تأثیرات مثبت ایمان بر روابط خانوادگی در قرآن و سنت اسلامی نیز تأکید شده است، جایی که به‌طور مکرر از اهمیت خانواده و نقش ایمان در استحکام آن سخن گفته شده است. در آیات قرآنی نیز به‌وضوح ذکر شده است که یاد خدا و رعایت اصول اخلاقی موجب آرامش و سکونت در خانواده‌ها می‌شود. (حجازی، ۱۳۹۴: ۱۱۲) این پژوهش اهمیت زیادی دارد زیرا تقویت ایمان در روابط زوجین و استحکام خانواده به‌عنوان یک عامل مؤثر در کاهش تعارضات و افزایش همدلی در زندگی خانوادگی شناخته می‌شود. با توجه به چالش‌های امروزی در خانواده‌ها، این تحقیق به‌دنبال ارائه راهکارهایی است که می‌تواند به تقویت بنیان‌های اخلاقی و دینی در خانواده‌ها کمک کند. جنبه نوآوری این پژوهش در آن است که با تمرکز بر تحلیل تأثیرات ایمان مشترک میان زوجین، به‌ویژه در جامعه ایرانی، راه‌های جدیدی برای ارتقاء روابط زناشویی و استحکام خانواده ارائه می‌دهد. پیشینه تحقیق در مورد نقش ایمان در استحکام خانواده نشان می‌دهد که به‌دلیل اهمیت بالای این موضوع، پژوهش‌های فراوانی انجام شده است. به‌عنوان مثال، در تحقیقاتی که در زمینه تأثیر ایمان و باورهای دینی بر روابط خانوادگی انجام شده است، به این نتیجه رسیده‌اند که ایمان به اصول دینی، از جمله تأکید بر محبت، احترام و صبر، نقش مهمی در تقویت روابط زوجین و کاهش تعارضات خانوادگی ایفا می‌کند و ایمان به اصول دینی می‌تواند باعث استحکام روابط خانوادگی و ایجاد محیطی امن و آرام برای اعضای خانواده شود. (راشدی، ۱۳۹۶: ۲۲) همچنین در تحقیق دیگری در نشریه حوزه نت، بیان شده است که خانواده‌های مذهبی معمولاً از ثبات و انسجام بیشتری برخوردار هستند و رابطه‌ای مثبت و حمایتگر بین اعضای خانواده برقرار می‌شود. (حسینی، ۱۳۹۴: ۴۳) در همین راستا، در مقاله‌ای از مرکز مطالعات خانواده، بر نقش زنان به‌عنوان انتقال‌دهندگان ارزش‌های دینی و اخلاقی در تحکیم خانواده تأکید شده است. این پژوهش در صدد پاسخگویی به این سوال اصلی است که: نقش تقویت ایمان در رابطه عاطفی زوجین و تحکیم خانواده چیست؟

۲: مفهوم ایمان و ارتباط آن با زندگی زناشویی

ایمان در متون اسلامی به معنای باور قلبی، اعتراف زبانی و عمل به آموزه‌های دینی است. در قرآن کریم، ایمان نیرویی است که انسان را به صبر، گذشت و ایستادگی در برابر مشکلات سوق می‌دهد: «إِنَّ الْآدِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا» (سوره کهف، آیه ۱۰۷) در احادیث نیز آمده است که ایمان عامل افزایش تقوا و بهبود روابط انسانی است؛ پیامبر اسلام می‌فرماید: «بهترین شما کسی است که ایمانش

قوی‌تر باشد و همسرش از او خوشنودتر». (پاینده، ۱۳۷۷: ۴۵) ایمان به خداوند، انسان را به رعایت اصول اخلاقی و عدل در تعاملات اجتماعی، از جمله زندگی زناشویی، ترغیب می‌کند. (ترمیمی آمدی، ۱۴۰۰: ۹۷) از دیدگاه روان‌شناختی، ایمان به معنای باورها و ارزش‌هایی است که افراد را در مواجهه با استرس و بحران‌ها یاری می‌دهد. ایمان موجب افزایش تاب‌آوری، کاهش اضطراب و ایجاد حس امنیت روانی می‌شود. در پژوهش‌های روان‌شناختی، ایمان به عنوان یکی از مؤلفه‌های اصلی سلامت روانی و کیفیت روابط زناشویی معرفی شده است. ایمان نه تنها در سطح فردی بلکه در سطح روابط میان‌فردی و به‌ویژه زناشویی تأثیر عمیقی دارد، زندگی زناشویی همواره با چالش‌ها و مشکلات مختلفی همراه است. ایمان، با تقویت صبر و تحمل، به زوجین کمک می‌کند تا این مشکلات را بهتر مدیریت کنند. قرآن کریم تأکید می‌کند که صبر و ایمان، لازمه پیروزی در زندگی است: «وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ» (سوره آل عمران، آیه ۲۰۰) پژوهش‌ها نشان داده‌اند که زوجین با ایمان قوی، کمتر درگیر اختلافات شدید می‌شوند و بیشتر به دنبال حل مسئله از طریق گفتگو و مدارا هستند. (رحمت الهی، ۱۳۸۵: ۷۲) صداقت و انصاف در تعاملات نشان تشویق می‌کند. صداقت، یکی از مؤلفه‌های کلیدی اعتماد متقابل در زندگی زناشویی است و می‌تواند از بسیاری از تعارضات جلوگیری کند. این ویژگی یکی از اصول مهم در آموزه‌های دینی است: «ایمان انسان را به سمت حقیقت و عدالت سوق می‌دهد، محبت و مودت میان زوجین از دیگر اثرات ایمان است. قرآن کریم می‌فرماید: «وَجَعَلْ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً» (سوره روم، آیه ۲۱) زوجین با ایمان قوی، معمولاً روابط عاطفی قوی‌تری دارند و از احترام بیشتری برخوردارند. این احترام ناشی از درک ارزش‌های مشترک و تلاش برای ایجاد محیطی آرام و سالم است. (صادقی، ۱۳۹۲: ۶۴) بنابراین، ایمان، به‌عنوان یک نیروی معنوی، نقش مؤثری در بهبود روابط زناشویی دارد. این مفهوم در تقویت تاب‌آوری، افزایش صداقت، محبت و صبر در روابط زوجین تأثیرگذار است. آموزه‌های دینی و روان‌شناختی هر دو بر اهمیت ایمان در کیفیت زندگی زناشویی تأکید دارند. تقویت ایمان در میان زوجین می‌تواند به ایجاد خانواده‌ای مستحکم‌تر و رضایت‌بخش‌تر کمک کند.

۳: نقش ایمان در ایجاد اعتماد و احترام متقابل در روابط زوجین

ایمان می‌تواند ارزش‌های اخلاقی نظیر وفاداری، صداقت و مدارا را در روابط تقویت کرده و به بهبود تعاملات میان زوجین کمک کند، اعتماد یکی از حیاتی‌ترین ارکان هر رابطه زناشویی موفق است و نقش ایمان در شکل‌گیری و تقویت آن قابل توجه است. ایمان، با ارتقای صداقت و تعهد اخلاقی در میان زوجین، موجب تقویت احساس امنیت و اطمینان خاطر می‌شود. به گفته پژوهشی درباره بازسازی اعتماد زوجین، ارزش‌های دینی مانند وفاداری و صداقت، با تقویت حس تعهد و کاهش احتمال خیانت، پایه‌های اعتماد را مستحکم می‌کنند. (امان الهی، ۱۴۰۰: ۸) همچنین، حضور مشترک در فعالیت‌های معنوی مانند دعا و نیایش، فرصتی برای تقویت ارتباط معنوی و اعتماد متقابل فراهم می‌کند. چنین فعالیت‌هایی موجب می‌شوند که زوجین احساس نزدیکی بیشتری نسبت به یکدیگر داشته باشند و این نزدیکی، پایه‌گذار اعتماد بلندمدت است. (رضاپور، ۱۴۰۰: ۱۸۵) ایمان همچنین به‌عنوان ابزاری برای مدیریت بهتر تعارضات عمل می‌کند. زمانی که اختلافات میان زوجین بروز می‌کند، باورهای ایمانی افراد را به سمت رفتارهای منطقی و مسالمت‌آمیز سوق می‌دهند و از اتخاذ تصمیم‌های عجولانه جلوگیری می‌کنند. (گلابی، ۱۴۰۲: ۷۲) احترام متقابل، از نتایج مستقیم پایبندی به اصول معنوی و دینی است. زوجینی که باورهای مشترک دینی دارند، معمولاً تمایل بیشتری به درک و احترام به نیازها و خواسته‌های یکدیگر دارند. به‌عنوان مثال، آموزه‌های دینی اغلب بر اهمیت ارزش‌گذاری به یکدیگر، گذشت و مدارا تأکید دارند که این موارد می‌توانند به کاهش تعارضات و افزایش صمیمیت کمک کنند، علاوه بر این، احترام متقابل در میان زوجین می‌تواند از طریق فعالیت‌های مشترک دینی نظیر شرکت در مراسم مذهبی یا مطالعه متون معنوی تقویت شود. این فعالیت‌ها نه تنها باعث ایجاد تعاملات مثبت‌تر می‌شوند، بلکه زوجین را تشویق می‌کنند که تفاوت‌های فردی یکدیگر را بپذیرند و از انتقادهای بی‌مورد پرهیز کنند. (رضاپور، ۱۴۰۰: ۱۹۰)

۴: نقش دعا، عبادت و اعمال مذهبی مشترک در تقویت ارتباط زوجین

دعا و عبادات مذهبی مشترک از مؤثرترین ابزارهای تقویت روابط عاطفی و معنوی بین زوجین به شمار می‌آیند. این اعمال می‌توانند موجب ایجاد فضای امن، همدلی، و احترام متقابل در زندگی زناشویی شوند و کیفیت روابط زوجین را ارتقا دهند. دعا و نیایش مشترک به عنوان یک عمل مذهبی، زوجین را در سطحی بالاتر از روابط دنیوی به یکدیگر نزدیک می‌کند. این اعمال باعث می‌شوند که زن و شوهر ارزش‌های مشترک خود را تقویت کنند و نگرشی مثبت نسبت به یکدیگر پیدا کنند. طبق نتایج یک مطالعه، شرکت در اعمال مذهبی مشترک مانند دعا یا مراسم عبادی، باعث کاهش تعارضات زناشویی و افزایش اعتماد بین زوجین می‌شود. (نجاتی حسینی، ۱۳۹۲: ۱۲) اعمال مذهبی به‌ویژه دعا، یک ابزار مؤثر برای مدیریت استرس‌های روزمره و تعارضات زندگی است. این اعمال به زوجین کمک می‌کنند تا از طریق معنویت و ارتباط با خداوند، احساس امنیت و آرامش بیشتری را تجربه کنند. تحقیقات نشان داده‌اند که استفاده از روش‌های مقابله مذهبی مثبت مانند دعا و ذکر، ارتباط معناداری با رضایت زناشویی دارد، دعا و نیایش مشترک زمانی را برای زن و شوهر فراهم می‌کند تا در آرامش و سکوت با یکدیگر و خداوند صحبت کنند. این اعمال زمینه‌ای برای بهبود کیفیت ارتباط فراهم می‌آورند. مطالعه‌ای نشان می‌دهد که عبادت مشترک می‌تواند همدلی و حمایت عاطفی را تقویت کند و به زوجین کمک کند تا بهتر نیازهای یکدیگر را درک کنند (فقیهی، ۱۳۹۲: ۸۷) انجام اعمال مذهبی مشترک به زوجین کمک می‌کند تا ارزش‌ها و اهداف خود را هم‌سو کنند. این اعمال، یادآور تعهدات و مسئولیت‌های مشترک بین زوجین هستند و به آن‌ها کمک می‌کنند تا از دیدگاه‌های مادی به سوی اهداف والاتر حرکت کنند. به گفته محققان، داشتن اهداف معنوی مشترک می‌تواند رضایت زناشویی را به‌طور چشم‌گیری افزایش دهد (صفایی اصل، ۱۴۰۲: ۴۵) در دعا و عبادت، فرد معمولاً به جستجوی محبت الهی و معنویت می‌پردازد که می‌تواند این عشق و محبت را به روابط انسانی از جمله روابط زناشویی منتقل کند. به گفته محققان، عبادت‌های مشترک و راز و نیازهای عاشقانه می‌تواند روابط را از سطح عادی به یک رابطه معنوی و پایدار ارتقا دهد (دکامی، ۱۴۰۱: ۱۰۳) بنابراین، اعمال مذهبی مشترک همچون دعا و عبادت، زوجین را در مسیر رشد معنوی، همدلی، و اعتماد بیشتر قرار می‌دهد. این اعمال می‌توانند به عنوان ابزار قدرتمندی برای مدیریت استرس‌ها، ایجاد ارزش‌های مشترک، و تقویت پیوند عاطفی و معنوی میان همسران عمل کنند. استفاده مستمر از این روش‌ها نه تنها ارتباط زوجین را تحکیم می‌بخشد، بلکه موجب ارتقای کیفیت زندگی مشترک آن‌ها نیز می‌شود.

۵: نقش ایمان در کاهش تعارضات و اختلافات زناشویی

ایمان و باورهای مذهبی نقش مهمی در کاهش تعارضات زناشویی ایفا می‌کنند. این تأثیر از طریق تنظیم هیجانات، تقویت همدلی، و بهبود مهارت‌های ارتباطی میان زوجین بروز می‌یابد. باورهای مذهبی با ارائه چارچوبی اخلاقی و ارزشی، به زوجین کمک می‌کند تا در شرایط بحرانی، رفتارهای خود را به سمت صبر و مهربانی سوق دهند. ایمان به عنوان یک عامل درونی، توانایی افراد را در تنظیم هیجانات منفی نظیر خشم و استرس افزایش می‌دهد. تحقیقات نشان داده است که زوج‌هایی که از معنویت و ایمان قوی برخوردارند، در مواجهه با اختلافات، به جای واکنش‌های تند، از شیوه‌های حل مسئله و گفتگو استفاده می‌کنند. (بلاغت، ۱۳۹۵: ۱۸۷) این افراد تمایل بیشتری به پذیرش مسئولیت رفتارهای خود دارند و در نتیجه، تعارضات به سرعت حل می‌شوند. ایمان با تقویت ارزش‌هایی همچون عشق، احترام، و گذشت، به بهبود روابط زناشویی کمک می‌کند. به عنوان مثال، باور به اصل «مهربانی متقابل» که در بسیاری از ادیان تأکید شده، می‌تواند به تقویت همدلی میان زوجین منجر شود. بررسی‌ها نشان می‌دهد که زوجین مذهبی تمایل بیشتری به احترام گذاشتن به دیدگاه‌های یکدیگر دارند و در حل اختلافات، رویکردی سازنده‌تر اتخاذ می‌کنند. (درعلی و سهرابی، ۱۳۹۳: ۳۷) زوجینی که به ایمان و معنویت پایبند هستند، معمولاً با مشکلات بیرونی زندگی مانند مسائل مالی یا فشارهای اجتماعی بهتر کنار می‌آیند. این پایداری ناشی از دیدگاه مثبت‌تر نسبت به زندگی است که ایمان در آن نقش کلیدی دارد. (حقیقی، ۱۳۹۱: ۵۳۴) همچنین، این زوجین کمتر تحت تأثیر شایعات یا تنش‌های محیطی قرار می‌گیرند، مطالعات نشان داده‌اند که مقابله مذهبی مثبت (مانند دعا و تأمل) باعث کاهش استرس و بهبود کیفیت ارتباطات زوجین می‌شود. این روش‌ها به زوجین امکان می‌دهند تا به جای تمرکز بر

مشکلات، به یافتن راه‌حل‌های سازنده فکر کنند. در مقابل، مقابله مذهبی منفی مانند سرزنش، ممکن است تأثیر معکوس داشته باشد، ایمان باعث تعهد عمیق‌تر به ارزش‌های زناشویی می‌شود و خطر رفتارهای غیرمسئولانه نظیر خیانت را کاهش می‌دهد. زوجینی که به ارزش‌های مشترک مذهبی پایبندند، احتمال بیشتری برای تلاش در جهت حفظ و بهبود رابطه دارند. (شاکرمی، ۱۳۹۳: ۵۴) به طور کلی، ایمان و معنویت با ایجاد چارچوب اخلاقی و ارزش‌های مشترک، مهارت‌های ارتباطی و مدیریت هیجانات را در زوجین تقویت می‌کنند. این عوامل منجر به کاهش تعارضات و ایجاد روابطی عمیق‌تر و پایدارتر می‌شود.

۶: نقش ایمان در تقویت احساس مسئولیت‌پذیری زوجین در خانواده

ایمان به‌عنوان یکی از بنیادی‌ترین عوامل معنوی، تأثیر مستقیم و عمیقی بر تقویت احساس مسئولیت‌پذیری در خانواده دارد. این نقش از طریق افزایش تعهدات اخلاقی، انسجام رفتاری، و تأمین نیازهای عاطفی و معنوی اعضای خانواده بروز می‌کند. ایمان با ایجاد باورهای مشترک و نظام اخلاقی قوی، زمینه‌های مناسب برای بهبود کیفیت تعاملات زوجین و تقویت پیوندهای خانوادگی فراهم می‌سازد. از دیدگاه روان‌شناسی و الهیات اسلامی، ایمان با تقویت ارزش‌های اخلاقی مانند صداقت، وفاداری، و احترام، زوجین را به پذیرش مسئولیت‌های خانوادگی ترغیب می‌کند. تحقیقات نشان داده است که باور به مسئولیت‌های معنوی و اخلاقی، عامل مؤثری در جلوگیری از بروز تعارضات و بهبود همدلی در روابط زناشویی است، ایمان باعث می‌شود زوجین نسبت به نیازهای یکدیگر حساس‌تر باشند و این موضوع به تقویت پیوندهای عاطفی کمک می‌کند. در نتیجه، احساس امنیت و آرامش در خانواده تقویت شده و بنیان خانواده مستحکم‌تر می‌شود. بهشتی در اثر خود اشاره می‌کند که تقویت روابط عاطفی با بهره‌گیری از ارزش‌های دینی، سلامت روانی خانواده را تضمین می‌کند، اعمال مذهبی مشترک نظیر دعا و عبادت، زوجین را در یک مسیر معنوی و هدفمند قرار می‌دهد. این امر به کاهش تعارضات و افزایش همبستگی کمک می‌کند. نتایج پژوهش‌های روان‌شناسی خانواده نشان داده است که انجام اعمال مذهبی مشترک، روحیه همکاری و تعامل سازنده را افزایش داده و از بروز مشکلات جدی جلوگیری می‌کند. (بهشتی، ۱۳۹۲: ۶) ایمان، به زوجین کمک می‌کند که مسئولیت‌های خود را نه تنها در قبال یکدیگر بلکه در قبال فرزندان و سایر اعضای خانواده بهتر انجام دهند. این نگرش در تحقیقات اجتماعی نیز تأیید شده است، به طوری که گسترش ارزش‌های دینی، تعهدات خانوادگی را تقویت کرده و فرهنگ مسئولیت‌پذیری را در میان زوجین توسعه می‌دهد. (جهانپور، ۱۳۹۵: ۵۱۱) در نهایت، ایمان به‌عنوان یک نیروی معنوی قدرتمند، سبب تقویت مسئولیت‌پذیری و همدلی در میان زوجین می‌شود و نقش حیاتی در تحکیم خانواده دارد. بهبود تعاملات عاطفی و اخلاقی، انسجام خانوادگی، و تقویت ارزش‌های مشترک از جمله اثرات مثبت ایمان در خانواده هستند.

۷: تربیت فرزندان با الگوگیری از باورهای دینی

این تربیت والدین، نقش حیاتی در رشد و تکامل شخصیت اخلاقی و دینی فرزندان ایفا می‌کند. در واقع، تربیت دینی در خانه از همان ابتدا شکل می‌گیرد و والدین به‌عنوان اولین معلمان مذهبی فرزندان خود هستند. به‌ویژه در فرهنگ‌های دینی، خانواده اولین و مهم‌ترین بستر برای یادگیری اصول اخلاقی و دینی فرزندان است. در این فرآیند، فرزندان از والدین خود نه تنها مفاهیم دینی را از طریق کلمات و آموزش‌ها می‌آموزند، بلکه به‌واسطه مشاهده رفتار عملی آنان، این آموزه‌ها را به‌طور ملموس و عملی درک می‌کنند. (جوانمرد، ۱۴۰۲: ۵۶) والدین با عمل به باورهای دینی و انجام عبادات می‌توانند به‌طور غیرمستقیم فرزندان خود را به انجام آن‌ها تشویق کنند. این رفتارها می‌توانند شامل نماز، روزه، صدقه دادن و سایر فعالیت‌های دینی باشند. فرزندان معمولاً در سنین پایین‌تر از مشاهده رفتار والدین خود یاد می‌گیرند و این مشاهدات تأثیر بسزایی بر نگرش و رفتار آن‌ها خواهد داشت. در واقع، الگوگیری عملی والدین از آموزه‌های دینی نه تنها باعث تقویت دینداری فرزندان می‌شود، بلکه به آن‌ها کمک می‌کند که دینداری را به‌عنوان یک شیوه زندگی و نه یک عمل سطحی یا گذرا درک کنند. یکی از موارد مهم در تربیت دینی، سبک تربیتی والدین است. پژوهش‌ها نشان می‌دهند که والدین با سبک‌های تربیتی مقتدرانه و منطقی تأثیر بیشتری در تقویت دینداری فرزندان دارند. این

سبک‌ها به‌طور مؤثر فرزندان را به سمت رعایت آموزه‌های دینی هدایت می‌کنند. در مقابل، والدین با سبک‌های تربیتی آزادگذار یا مستبدانه تأثیر کمتری بر دینداری فرزندان دارند. این نشان می‌دهد که تنها آموزش کلامی کافی نیست و لازم است والدین با رفتار خود، فرزندان را به سوی دینداری هدایت کنند. (شیرازی و ملاحسینی، ۱۳۹۶: ۸۹) مهم است که فرزندان در محیطی معنوی رشد کنند که در آن دینداری نه تنها از نظر کلامی بلکه از طریق عمل نیز مورد تأکید قرار گیرد. پژوهش‌ها نشان می‌دهند که والدین با ایجاد چنین محیط‌هایی، می‌توانند فرزندان خود را به شیوه‌ای مؤثرتر تربیت کنند. در چنین محیط‌هایی، فرزندان نه فقط آموزه‌های دینی را از والدین خود یاد می‌گیرند، بلکه به‌طور مستقیم و عملی آن‌ها را در زندگی روزمره خود به کار می‌برند. این فرایند نه تنها باعث تقویت ارتباط والدین و فرزندان می‌شود، بلکه پایه‌گذار یک جامعه دینی و اخلاقی خواهد بود. (اسدی، ۱۳۹۹: ۱۲۵) در نهایت، تربیت دینی فرزندان نیازمند هماهنگی میان گفتار و عمل والدین است. والدین باید در کنار آموزش‌های کلامی و آموزشی، رفتارهای خود را نیز با آموزه‌های دینی هماهنگ کنند تا فرزندان بتوانند الگوهای دینی را در عمل مشاهده کنند و از آن‌ها پیروی کنند. این فرآیند باعث می‌شود که فرزندان دینداری را نه فقط به‌عنوان یک تکلیف، بلکه به‌عنوان یک ارزش شخصی و اخلاقی بپذیرند و در آینده آن را در زندگی خود به کار ببرند.

۸: پیشگیری از مشکلات اجتماعی و خانوادگی

پیشگیری از مشکلات اجتماعی مانند طلاق، خیانت و تنش‌های خانوادگی از طریق بهره‌گیری از اصول ایمانی می‌تواند به‌عنوان یک رویکرد مؤثر در تقویت روابط خانوادگی و ایجاد ثبات در خانواده‌ها محسوب شود. اصول ایمانی در بسیاری از متون دینی و پژوهش‌های روانشناسی به‌عنوان عوامل مهمی در تقویت روابط انسانی و خانوادگی شناخته شده‌اند. در این زمینه، ایمان و باورهای دینی می‌توانند به‌طور مؤثر در کاهش بحران‌های خانوادگی و اجتماعی کمک کنند. یکی از اصول اساسی ایمانی که می‌تواند به پیشگیری از مشکلات خانوادگی کمک کند، تقویت ارتباطات عاطفی و انسانی در خانواده است. ایمان به خداوند و اعتقاد به اصول دینی می‌تواند موجب تقویت روابط میان زوجین شود. تحقیقات نشان داده است که زوجینی که از باورهای دینی مشترک برخوردارند، معمولاً در مواجهه با بحران‌ها و مشکلات خانوادگی بهتر عمل می‌کنند. این زوجین به دلیل داشتن یک هدف مشترک معنوی و ارتباط روحی عمیق، قادرند با مشکلات و چالش‌ها مقابله کنند. در واقع، ایمان به اصول اخلاقی و دینی می‌تواند به‌عنوان یک عامل پیونددهنده در روابط زوجین عمل کند (مظاهری، ۱۳۹۸: ۱۲۲) ایمان به اصول اخلاقی و دینی می‌تواند نقش کلیدی در تقویت احترام متقابل و وفاداری در روابط زناشویی داشته باشد. اصول ایمانی مانند صداقت، وفاداری، و احترام به حقوق یکدیگر می‌توانند به‌عنوان معیارهای اصلی در روابط خانوادگی عمل کنند. زوجین با پایبندی به این اصول می‌توانند از وقوع بحران‌هایی همچون خیانت یا بی‌اعتمادی جلوگیری کنند. تحقیقات نشان داده است که زوجین مذهبی بیشتر از دیگران به حفظ وفاداری در زندگی زناشویی پایبندند و کمتر در معرض آسیب‌هایی مانند خیانت یا طلاق قرار می‌گیرند (میرزایی، ۱۴۰۰: ۹۸) یکی دیگر از نقش‌های ایمان در پیشگیری از مشکلات اجتماعی، توانایی مدیریت تعارضات و کاهش تنش‌ها است. در زندگی زناشویی و خانوادگی، اختلاف نظر و مشکلات اجتناب‌ناپذیر هستند، اما زوجینی که به باورهای دینی ایمان دارند، معمولاً از شیوه‌های مؤثری برای حل تعارضات استفاده می‌کنند. برای مثال، آموزه‌های دینی بر حل مسائل به‌وسیله صبر، گذشت، و گفتگو تأکید دارند. این ویژگی‌ها می‌توانند در کاهش تنش‌های خانوادگی و پیشگیری از وقوع بحران‌هایی مانند طلاق مؤثر باشند. (زارعی، ۱۳۹۹: ۱۲۵) دعا و عبادات می‌توانند به‌عنوان ابزاری برای کاهش استرس‌های زندگی خانوادگی عمل کنند. انجام عبادات مشترک مانند نماز خواندن به‌صورت جمعی یا انجام زیارت‌ها و اعمال مذهبی می‌تواند زمینه‌ای برای ایجاد آرامش روحی و معنوی در خانواده‌ها فراهم آورد. این فرآیند باعث ایجاد احساس نزدیکی و همبستگی بیشتر میان زوجین و سایر اعضای خانواده می‌شود. همچنین، در مواقعی که فشارهای اجتماعی و اقتصادی به خانواده‌ها وارد می‌شود، ایمان به خدا و توکل بر او می‌تواند موجب کاهش اضطراب و نگرانی‌ها شود و به ثبات خانواده کمک کند. (سعیدی، ۱۴۰۱: ۲۳۰) باور به اصول دینی می‌تواند عاملی اساسی در پیشگیری از طلاق و تقویت پایداری روابط زناشویی باشد. بسیاری از آموزه‌های دینی به‌ویژه در جوامع اسلامی، به‌طور خاص بر حفظ خانواده و جلوگیری از طلاق تأکید دارند. در این راستا، مؤلفه‌های اخلاقی مانند صبر، انصاف،

و مهربانی به‌طور مستمر در روابط زوجین می‌تواند از افزایش تنش‌ها و بحران‌های خانوادگی جلوگیری کند. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که زوجین مذهبی با استفاده از آموزه‌های دینی، توانایی بیشتری در مقابله با بحران‌ها دارند و کمتر احتمال دارد که به طلاق منجر شوند. (یوسفی، ۱۳۹۷: ۱۲۰) در مجموع، بهره‌گیری از اصول ایمانی دوداگی می‌تواند به پیشگیری از مشکلات اجتماعی مانند طلاق، خیانت، و تنش‌های خانوادگی کمک کند. این اصول باعث تقویت ارتباطات عاطفی، وفاداری، احترام متقابل، و مدیریت مؤثر تعارضات در روابط می‌شوند. به‌علاوه، دعا و عبادات مشترک می‌تواند آرامش روحی و معنوی را به خانواده‌ها هدیه دهند و از وقوع بحران‌های اجتماعی جلوگیری کنند.

۹: نتیجه گیری

در مجموع، بررسی نقش ایمان در تحکیم خانواده و پیشگیری از مشکلات اجتماعی مانند طلاق، خیانت و تنش‌های خانوادگی نشان می‌دهد که اصول ایمانی می‌توانند تأثیر عمیقی در بهبود روابط خانوادگی و ایجاد ثبات در زندگی زوجین داشته باشند. ایمان به اصول دینی، همان‌طور که در آموزه‌های مذهبی آمده است، می‌تواند به‌عنوان یک عامل پیونددهنده میان زوجین عمل کند و باعث تقویت ارتباطات عاطفی، احترام متقابل و اعتماد در خانواده‌ها شود. زوجین با پایبندی به اصول اخلاقی و دینی، معمولاً قادرند در مواجهه با بحران‌ها و چالش‌ها با همکاری و همدلی یکدیگر، روابط خود را حفظ کرده و از انحرافات رفتاری مانند خیانت جلوگیری کنند. در این مسیر، ایجاد یک فرهنگ ارتباطی مثبت و مؤثر، که بر پایه احترام و محبت باشد، برای پیشگیری از تنش‌های خانوادگی اهمیت زیادی دارد. به‌ویژه در مواقع بروز اختلافات، اصول ایمانی مانند صبر، گذشت، و حل تعارض به شیوه‌های مسالمت‌آمیز می‌تواند به کاهش تنش‌ها کمک کند. در کنار این، دعا و عبادات مشترک در خانواده‌ها می‌تواند به‌عنوان عاملی برای ایجاد آرامش روانی و معنوی عمل کند. انجام اعمال دینی نه‌تنها به فرد احساس نزدیکی به خداوند می‌دهد، بلکه فضای معنوی خانواده را نیز تقویت کرده و به اعضای آن کمک می‌کند تا با مشکلات زندگی به‌طور مؤثرتر مقابله کنند. این عبادات همچنین موجب می‌شود که اعضای خانواده در کنار یکدیگر به‌صورت گروهی عبادت کنند و این امر موجب تقویت پیوندهای عاطفی و روحی می‌شود. پیشگیری از طلاق یکی از مهم‌ترین چالش‌های اجتماعی است که می‌تواند با بهره‌گیری از اصول ایمانی کاهش یابد. تحقیقات و تجارب زندگی نشان می‌دهند که زوجین مذهبی بیشتر از دیگران به حفظ روابط زناشویی خود اهمیت می‌دهند و در مواقع بحرانی به‌جای گزینه‌های منفی مانند طلاق، به راهکارهایی همچون مشاوره، صلح و آشتی توجه دارند. این امر نشان‌دهنده تأثیر عمیق باورهای دینی در ایجاد خانواده‌های پایدار است. به‌طور کلی، ایمان و باورهای دینی نه‌تنها به تقویت روابط خانوادگی کمک می‌کنند، بلکه می‌توانند در پیشگیری از مشکلات اجتماعی و خانوادگی نیز مؤثر باشند. پیروی از اصول دینی و ایمانی به‌عنوان یک چارچوب راهنما برای زندگی خانوادگی می‌تواند به ایجاد روابط سالم، پرمحبت و پایدار بین زوجین و سایر اعضای خانواده کمک کرده و از بروز بحران‌ها و مشکلات اجتماعی جلوگیری کند.

۱۰: پیشنهادات

- برای پژوهش‌های آتی در زمینه تأثیر ایمان بر تحکیم خانواده و پیشگیری از مشکلات اجتماعی، می‌توان پیشنهادات مختلفی ارائه داد:
- **بررسی مقایسه‌ای بین جوامع مذهبی و غیرمذهبی در تأثیرگذاری بر روابط خانوادگی:** پژوهشی مقایسه‌ای میان جوامع مذهبی و غیرمذهبی می‌تواند کمک کند تا تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم اصول ایمانی بر ثبات خانواده‌ها و میزان مشکلات اجتماعی مانند طلاق و خیانت مورد ارزیابی قرار گیرد.
  - **مطالعه تأثیر عبادات مشترک (نماز، دعا و روزه) بر روابط خانوادگی:** پژوهشی که به تأثیر عبادات مشترک در خانواده‌ها بپردازد می‌تواند نتایج ارزشمندی به‌دست آورد. به‌ویژه بررسی نقش این عبادات در کاهش استرس و تقویت ارتباطات عاطفی زوجین، به‌ویژه در شرایط بحرانی زندگی می‌تواند درک عمیق‌تری از نقش عبادات در تحکیم خانواده ارائه دهد.

- **تحقیق بر روی تأثیر آموزه‌های دینی بر حل تعارضات زناشویی:** تحقیقاتی که به بررسی راهکارهای حل تعارضات زناشویی بر اساس آموزه‌های دینی بپردازد می‌تواند نشان دهد که چگونه اصول ایمانی می‌توانند در کاهش تنش‌ها و حل مسائل به‌طور مؤثر عمل کنند. این پژوهش می‌تواند به‌ویژه به تحلیل تکنیک‌های دینی مانند گذشت، صبر، و بخشش در مدیریت تعارضات بپردازد.
  - **بررسی الگوهای تربیتی والدین مذهبی و تأثیر آن بر رفتار فرزندان:** پژوهش در این زمینه می‌تواند نشان دهد که چطور الگوهای رفتاری والدین مذهبی بر رفتار فرزندان و پیشگیری از انحرافات اجتماعی تأثیرگذار است. این نوع تحقیق می‌تواند به شناسایی عواملی بپردازد که موجب پرورش فرزندان با رفتارهای مثبت و پایدارتر در برابر چالش‌های اجتماعی می‌شود.
  - **مطالعه تأثیر مذهب بر فرآیند تصمیم‌گیری در مواجهه با بحران‌های خانوادگی:** پژوهش‌هایی که به بررسی نحوه تصمیم‌گیری زوجین مذهبی در مواقع بحران و مشکلات زناشویی بپردازد، می‌تواند نکات مهمی در زمینه اینکه چگونه ایمان می‌تواند به حفظ پایداری خانواده‌ها در مواجهه با مشکلات اقتصادی، اجتماعی یا شخصی کمک کند، به‌دست دهد.
  - **تحقیق در خصوص تأثیر آیین‌ها و مراسم مذهبی در افزایش همبستگی خانوادگی:** بررسی تأثیر مراسم مذهبی مانند عیدها و مناسبت‌های مذهبی بر روابط خانوادگی و افزایش همبستگی در خانواده‌ها می‌تواند به‌شکل ملموسی نشان دهد که چگونه این آیین‌ها به تقویت روابط میان اعضای خانواده‌ها و کاهش تنش‌ها کمک می‌کنند.
- این پژوهش‌ها می‌توانند به روشن‌تر شدن نقش ایمان و باورهای دینی در حل مشکلات خانوادگی و اجتماعی و همچنین در ارتقاء کیفیت زندگی فردی و اجتماعی خانواده‌ها کمک کنند.

منابع

- ۱) اسدی، سمیرا (۱۳۹۹)، «تأثیر سبک‌های تربیتی والدین بر رفتارهای عبادی فرزندان». مجله پژوهش‌های آموزشی اسلامی، دوره ۳، شماره ۴
- ۲) امان‌اللهی، زهرا (۱۴۰۰)، «بازسازی اعتماد زوجین: مطالعه موردی». دانشگاه الزهرا
- ۳) بلاغت، رضا و همکاران (۱۳۹۵)، «بررسی رابطه جهت‌گیری مذهبی و هوش اخلاقی با تعهد زناشویی». فصلنامه پژوهش در نظام‌های آموزشی، شماره ۳۲
- ۴) بهشتی، محمدتقی (۱۳۹۲)، «عوامل تحکیم خانواده در فرهنگ اسلامی». انتشارات دانشگاه تربیت مدرس، دوره ۱، شماره ۴
- ۵) پاینده، ابوالقاسم (۱۳۷۷)، «نهج‌الفصاحه». تهران: جاویدان، چاپ ششم
- ۶) تمیمی آمدی، عبدالواحد (۱۳۷۳)، «غررالحکم و دررالحکم». تهران: دانشگاه تهران، جلد ۲
- ۷) جوانمرد، غلامحسین (۱۴۰۲)، «تأثیر والدین بر رفتار دینی فرزندان». دانشگاه پیام نور، دوره ۱، شماره ۲
- ۸) جهانفر، حسین (۱۳۹۵)، «عوامل تحکیم خانواده در فرهنگ اسلامی». انتشارات پژوهشکده علوم انسانی، دوره ۲، شماره ۳
- ۹) حجازی، احمد (۱۳۹۴)، «ایمان و سلامت روانی در خانواده». نشریه پژوهش‌های دینی، شماره ۶
- ۱۰) حسینی، محمد (۱۳۹۴)، «ایمان و تأثیر آن بر روابط خانوادگی»، حوزه نت
- ۱۱) حقیقی، حمید و همکاران (۱۳۹۱)، «بررسی ساختار عاملی و ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه سبک‌های حل تعارض». فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده، شماره ۱
- ۱۲) حیرت، علی (۱۳۹۳)، «تدوین مدل سبک زندگی زوجی اسلامی و بررسی تأثیر آموزش مبتنی بر این مدل بر سازگاری زوجین». اصفهان: دانشگاه اصفهان

- ۱۳) درعلی، رؤیا و سهرابی، نادره (۱۳۹۳)، «نقش واسطه‌گری تعارض‌های زناشویی در رابطه بین سبک‌های تنظیم شناختی هیجانی و کیفیت روابط جنسی»، دو فصلنامه مشاوره کاربردی، شماره ۲
- ۱۴) دکامی، محمد جواد (۱۴۰۱)، «عبادت و راز و نیاز عاشقانه در تعالیم اسلامی»، دو فصلنامه دعاپژوهی، دوره ۲، شماره ۲
- ۱۵) راشدی، فاطمه (۱۳۹۶)، «نقش ایمان در استحکام خانواده»، راسخون
- ۱۶) رحمت‌الهی، فاطمه (۱۳۸۵)، «آسیب‌شناسی زندگی زناشویی و ارائه مدل». اصفهان: دانشگاه اصفهان
- ۱۷) رضاپور و همکاران (۱۳۹۴)، «ارتباط ایمان به حضور خداوند در زندگی زناشویی و رضایتمندی زوجین». فصلنامه پژوهش‌های کاربردی روانشناختی، شماره ۱
- ۱۸) رضاپور، محمد (۱۳۹۴)، «ارتباط ایمان به حضور خداوند و رضایتمندی زناشویی»، فصلنامه پژوهش‌های کاربردی روانشناختی، دوره ۶، شماره ۱
- ۱۹) رضاپور، مسعود و همکاران (۱۴۰۰)، «ارتباط ایمان به حضور خداوند در زندگی زناشویی و رضایتمندی زوجین». پژوهش‌های کاربردی روانشناختی
- ۲۰) زارعی، علی (۱۳۹۹)، «راهکارهای مذهبی برای مدیریت تعارضات زناشویی». انتشارات پژوهش‌های اجتماعی، دوره ۶، شماره ۲
- ۲۱) سعیدی، فاطمه (۱۴۰۱)، «اثر عبادات و دعا بر سلامت روانی خانواده‌ها». انتشارات علمی و فرهنگی، دوره ۴، شماره ۱
- ۲۲) شاکرمی، محمد و همکاران (۱۳۹۳)، «نقش واسطه‌ای سبک‌های حل تعارض در رابطه بین تحریف‌های شناختی بین فردی و رضایت جنسی». فصلنامه پژوهش در سلامت روان‌شناختی، شماره ۲
- ۲۳) شیرازی محمود و ملاحسینی، رحیم. (۱۳۹۶)، «سبک‌های تربیتی و تأثیر آن بر دینداری نوجوانان در تهران». مجله رفتار اجتماعی، دوره ۷، شماره ۱
- ۲۴) صادقی، محمد (۱۳۹۲)، «تدوین مدل بومی خانواده سالم». اصفهان: دانشگاه اصفهان
- ۲۵) صفایی اصل، مهدی (۱۴۰۲)، «نقش دعا در بحران‌های اخلاقی»، دو فصلنامه دعاپژوهی، دوره ۳، شماره ۵
- ۲۶) فقیهی، علی نقی (۱۳۹۲)، «نگاه تربیتی به روابط عاطفی زوجین در آموزه‌های دینی»، فصلنامه علمی تربیت اسلامی، دوره ۸، شماره ۱۷
- ۲۷) قمی، فاطمه؛ یوسفی، علی (۱۳۹۵)، «نقش ایمان در استحکام خانواده»، فصلنامه تربیت دینی، شماره ۳
- ۲۸) گلابی، فاطمه و همکاران (۱۴۰۲)، «بررسی نقش اعتماد و تعهد به همسر در رضایت جنسی زنان». نشریه زن و جامعه، دانشگاه تبریز
- ۲۹) محمدی، حسن (۱۳۹۷)، «نقش زن در انتقال ارزش‌های دینی»، مجله مطالعات خانواده اسلامی، شماره ۲
- ۳۰) محمدی، علی (۱۳۹۷)، «نقش زنان در انتقال ارزش‌های دینی»، مرکز مطالعات خانواده
- ۳۱) مظاهری، سمیه (۱۳۹۸)، «تأثیر دین بر سلامت روابط زوجین». انتشارات دانشگاه تهران، دوره ۳، شماره ۴
- ۳۲) میرزایی، حسین (۱۴۰۰)، «اثر دین بر کاهش خیانت در زندگی زناشویی». مجله روانشناسی خانواده، دوره ۲، شماره ۳
- ۳۳) نجاتی حسینی، سید محمود (۱۳۹۲)، «دعا: یک کنش اجتماعی دینی»، فصلنامه علمی-پژوهشی، دوره ۳، شماره ۵
- ۳۴) یوسفی، امیر. مذهب و طلاق (۱۳۹۷)، «بررسی روابط مذهبی و پایداری ازدواج». انتشارات پیام نور، دوره ۱، شماره ۵